

بررسی و مقایسه تنوع رشته‌های علوم ورزشی در دانشگاه‌های ایران و جهان: به سوی کاربردی سازی علوم ورزشی

زینب مندعلی زاده

استادیار گروه مدیریت ورزشی، دانشگاه اراک، اراک، ایران

تاریخ دریافت: (۹۹/۰۸/۰۴) تاریخ پذیرش: (۹۹/۰۹/۲۳)

Investigating and comparing the diversity of sports science disciplines in Iranian and world universities: Toward application of sport sciences

Z. Mondalizadeh

Assistant Professor of Sport Management, Arak University, Arak, Iran

Received: (2020. Oct. 25)

Accepted: (2020. Dec. 03)

Abstract

The experiences of other countries in the field of the type of discipline and the intended goals for it, can explore and analyze a range of strategic thinking in educational programs in order to apply science. The aim of the present study was a comparative study of sports science disciplines in Iranian and world universities from the perspective of discipline diversity in order to apply this discipline. Qualitative research method and in this regard, Bereday model was used. The statistical sample was the curriculum of sports sciences of the top universities in sports sciences. Shanghai ranking (2018) was used in the selection of universities of sports sciences. A study of 100 different universities in the field of sports showed that more than 84 different disciplines of sports sciences are taught at the undergraduate level, while in Iran 16 disciplines of sports sciences are taught. The type of degrees (Bachelor of Science, Bachelor of Arts, etc.), the variety of disciplines and the type of institution (department, college, school, university) in the undergraduate course in universities in Iran and the world are different. Diversity of disciplines in order to create interdisciplinary approaches should be considered and it is suggested that a range of disciplines of sports sciences tailored to the needs of Iranian Islamic society and culture in order to develop multidisciplinary and interdisciplinary approaches. To be created. This is important because the development of sports science disciplines can be used as a tool to make sports science more practical in society.

Keywords

Curriculum, sports science, application, interdisciplinary.

چکیده

تجربیات سایر کشورها در زمینه نوع رشته و اهداف متصور شده برای آن، می‌تواند وسعتی از تفکرات راهبردی در برنامه‌های آموزشی به منظور کاربردی سازی علوم را کشف و تحلیل کند. هدف پژوهش حاضر مطالعه تطبیقی رشته‌های علوم ورزشی در دانشگاه‌های ایران و جهان از منظر تنوع رشته‌های در راستای کاربردی‌سازی این رشته بود. روش تحقیق کیفی و در این راستا از الگوی بردی استفاده شد. نمونه آماری، برنامه آموزشی رشته‌های علوم ورزشی دانشگاه‌های برتر در علوم ورزشی بود. در انتخاب دانشگاه‌های مطرح علوم ورزشی از رتبه‌بندی شانگهای (۲۰۱۸) استفاده شد. مطالعه ۱۰۰ دانشگاه مختلف در زمینه ورزش نشان داد بیش از ۸۴ رشته مختلف از علوم ورزشی در مقطع کارشناسی آموزش داده می‌شود، در حالی که در ایران ۱۶ رشته از علوم ورزشی آموزش داده می‌شود. نوع مدارک (کارشناسی علوم، کارشناسی هنر و ...)، تنوع رشته و نوع موسسه (گروه، دانشکده، مدرسه، دانشگاه) در دوره کارشناسی در دانشگاه‌های ایران و جهان متفاوت است. تنوع رشته‌ای در راستای ایجاد رویکردهای میان‌رشته‌ای باید مورد توجه قرار گیرد و پیشنهاد می‌شود گستره‌ای از رشته‌های علوم ورزشی متناسب با نیازهای جامعه و فرهنگ ایرانی اسلامی به منظور توسعه رویکردهای چند رشته‌ای و میان‌رشته‌ای ایجاد شود. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که توسعه رشته‌های علوم ورزشی می‌تواند به عنوان ابزاری برای کاربردی‌تر کردن علوم ورزشی در جامعه باشد.

کلید واژه‌ها

برنامه درسی، علوم ورزشی، کاربردی سازی، میان رشته‌گی.

مقدمه

علوم ورزشی مطالعه عضلات بدن و دیگر سیستم‌های کاری بدن، توسعه و تعامل با دیگر زمینه‌های ورزشی و عملکرد انسانی تعریف شده است که البته امروزه این تعریف به دلیل اهداف متنوع آن، گسترده‌تر و جامع‌تر شده است (حیدری نژاد و همکاران، ۱۳۸۳). با توجه به اهداف متنوع این رشته می‌توان گفت علوم ورزشی بسیار گسترده و چندوجهی است و امروزه در بسیاری از دانشگاه‌های برتر در گرایش‌ها و حیطه‌های متنوعی تدریس می‌شود. در واقع علوم ورزشی دامنه وسیعی از رشته‌ها از جمله فیزیولوژی انسان، روانشناسی، بیومکانیک و ارتباط این رشته‌ها با عملکرد ورزشی، سلامتی و رفاه است. علوم ورزشی موضوعی است که از همه عناصر با تمرکز بر فعالیت بدنی، سلامتی و عملکرد تشکیل شده است (فراهانی و همکاران، ۲۰۱۱).

برخی اعتقاد دارند علوم ورزشی، یک حیطه میان‌رشته‌ای است. در این راستا، بالاجو و همکاران^۱ (۲۰۱۶)، به مطالعه ادغام رشته‌های غیر مرتبط در علوم ورزشی پرداختند. ایشان به این نتیجه رسیدند زمانی که پویایی‌های نظام‌مند ورزش در نظر گرفته شود، می‌توان اصول مشترکی را در میان رشته‌های ظاهراً غیر مرتبط یافت. این سیستم پویا، مفاهیم کلیدی را برای ایجاد زبان مفهومی مشترک در حیطه‌های مختلف علوم ورزشی ارائه می‌دهد. این زبان مشترک، به دور از همگون‌سازی، تلفیق کلیدی را بین رشته‌های مختلف، با قابلیت و توجه به کثرت‌گرایی نظری و تجربی ارائه می‌دهد. گروه‌ها و حتی دانشگاه‌های تخصصی برای آموزش ورزش‌های تخصصی مرتبط ایجاد شده‌اند و برنامه‌های تحقیقی و کاربردی در شمار زیادی از رشته‌ها توسعه یافته است، از جمله این رشته‌ها عبارت است از: آناتومی، بیوشیمی، بیومکانیک، تجزیه و تحلیل عملکرد، فیزیولوژی، روانشناسی، جامعه‌شناسی، پزشکی ورزشی و بهداشت، مربیگری، استعدادیابی، مدیریت ورزشی، آنتروپومتری حرکتی و رویکردهای میان‌رشته‌ای دیگر (بالاجو و همکاران، ۲۰۱۶).

کالج اروپایی علوم ورزشی که در سال ۱۹۹۵ تأسیس شد، علوم ورزشی را به‌عنوان یکپارچه کننده دانش حرکت انسانی در نظر می‌گیرد که از همه رشته‌ها و زیررشته‌ها استفاده می‌کند (لولند^۲، ۲۰۱۳). تحقیقات دو دهه اخیر در مورد کالج اروپایی علوم ورزشی نشان می‌دهد که رشد گسترده در علوم ورزشی،

تخصص و تکه‌تکه شدن بیشتری را ایجاد کرده است (هیرستوسکی و همکاران، ۲۰۱۶). از جمله رشته‌های ورزشی ایجاد شده، حقوق ورزشی، جغرافیا و علوم ورزشی، مدیریت بازاریابی ورزشی و ... است. این بدین علت است که هر رشته روی بخش‌های متفاوتی از یک موضوع تمرکز می‌کند. در این راستا، رویکرد بین‌رشته‌ای نه تنها روش‌ها و تکنیک‌ها، بلکه نظریه‌ها و مفاهیم را نیز ترکیب می‌کند. این نوع ترکیب بین رشته‌ها فهم عمیق‌تری از طبیعت پیچیده ورزش فراهم می‌کند. درحالی‌که چند رشته‌ای، شامل ترکیبی ناهمگون از رشته‌ها می‌شود ولی بین‌رشته‌ای می‌تواند شامل ترکیب رشته‌های مختلف علمی باشد (از تکنیک‌ها و روش‌ها تا تئوری‌ها و مفاهیم). زمانی که نگاه پویایی به علوم ورزشی می‌اندازیم، تلفیق دانش حاصل از رشته‌های مختلف در علوم ورزشی حاصل می‌شود. از پیامدهای توسعه علوم ورزشی این است که بیشتر تحقیقات این رشته‌ها و زیرمجموعه‌ها به سمت سیستم‌های پویا حرکت می‌کند. در واقع اهمیت رویکردهای میان‌رشته‌ای و تلفیقی چندین رشته، منجر به رشد و توسعه علوم و افزایش توانمندی علم برای حل مشکلات پیچیده و چندوجهی می‌شود. در واقع میان رشتگی داعیه جامع‌نگری و حل مسائلی را دارد که شاخه‌های مختلف علمی به تنهایی قادر به حل آن‌ها نیستند (قاسمی و امامی میبدی، ۲۰۱۵). ارتباط زیادی بین کاربردی‌سازی^۳ و رویکردهای میان رشتگی و چند رشتگی وجود دارد. کاربردی‌سازی به دنبال این است که ایده‌ها و نظریات را با حیطه عمل پیوند دهد (پورچنایی و جمالی، ۲۰۱۲). کاربردی‌سازی از جمله عناصر توسعه علمی کشور محسوب می‌شود. موضوع اساسی در کاربردی‌سازی، تعریف و نزدیک کردن محتوای آموزشی به بازار کار است (بزرگمهری، ۲۰۰۹).

به دنبال این چند رشتگی و نیز میان رشتگی، رشته‌های متعددی در دانشگاه‌ها و کالج‌های علوم ورزشی ایجاد شده است. طبیعتاً با توسعه تکنولوژی و نیاز بشری به رشته‌های کاربردی، رویکرد چند رشته‌ای در علوم ورزشی توسعه پیدا کرده است. درحالی‌که تحقیقات علوم ورزشی به سمت رویکرد میان رشتگی در حال حرکت است (بورویتر و همکاران^۴، ۱۹۹۳). در این راستا، تحقیقات پراکنده‌ای ماهیت میان‌رشتگی و حتی چند رشتگی و رشته‌های جدید علوم ورزشی را تبیین کرده است و از پیوند بین علوم ورزشی و سایر رشته‌ها پرده برداشته است از

3. Applied
4. Burwitz et al

1. Balague et al
2. Loland

دانشگاهی ایران، شکل‌گیری و توسعه فعالیت‌ها و رشته‌های دانشگاهی میان‌رشته‌ای نسبت به اهداف و برنامه توفیق‌چندانی نداشته است (مهدی، ۲۰۱۳). در نتیجه هدف این پژوهش مطالعه تطبیقی رشته علوم ورزشی در ایران و دانشگاه‌های جهان از منظر نوع رشته‌های تربیت‌بدنی و علوم ورزشی است. تربیت‌بدنی رشته‌ای در حال توسعه است و به دلیل این توسعه‌یافتگی، رشته‌ها و میان‌رشته‌های متعددی به خانواده علوم ورزشی اضافه شده است، حال آنکه در ایران، تعداد رشته‌های علوم ورزشی با وجود توسعه‌یافتگی، اندک و چندان نیازهای کاربردی جامعه را نتوانسته برآورده کند. این پژوهش تلاش می‌کند تا رشته‌های علوم ورزشی را مورد مطالعه و بررسی قرار دهد تا از این طریق ضمن مطالعه رشته‌های علوم ورزشی بتواند توجه برنامه‌ریزان آموزشی علوم ورزشی را در راستای توسعه کاربردی سازی و از آن جمله ایجاد رویکردهای چند رشته‌ای و میان‌رشته‌ای جلب نماید تا گام‌هایی برای برنامه‌ریزی به‌تناسب نیازهای جامعه نسبت به علوم ورزشی طراحی شود.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش یک مطالعه کیفی بود که با روش تطبیقی به کمک الگوی بردی (۱۹۵۷) انجام شد. پژوهش تطبیقی تحقیقی است که از داده‌های قابل‌مقایسه حداقل دو جامعه استفاده کند. این تعریف مبتنی بر درک این واقعیت است که داده‌های آموزش و پرورش تطبیقی میان جامعه‌ای هستند. پژوهش‌های تطبیقی از بعد یافته‌های تحقیق، به‌طور کلی تفسیری و تبیینی هستند. این نوع پژوهش‌ها معمولاً برای توضیح علل شباهت یا تفاوت میان دو جامعه، تفسیرهای تاریخی، اجتماعی، فرهنگی یا اقتصادی ارائه می‌دهند. از دیگر ویژگی‌های روش تحقیقی تطبیقی این است که بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌ها نباید فقط در سطح کلان صورت پذیرد، بلکه پژوهش باید دربردارنده بررسی پاره‌ای از ویژگی‌های هر نظام باشد. هر پژوهش تطبیقی باید در بدو امر، سطوح تطبیق یا مشاهده خود را تعیین کند. رایج‌ترین واحدهای تطبیق، تطبیق مکانی و زمانی است و روش‌های تطبیقی که سطوح مکانی آن‌ها کشور، منطقه جغرافیایی و یا ترکیبی است جزء روش‌های مورد محور هستند و پژوهش‌های مورد محور کیفی محسوب می‌شوند (معدن‌دار آرانی، ۲۰۱۵)؛ بنابراین، روش تطبیقی یکی از روش‌های متداول در علوم انسانی است که با گذر از مشکلات و تنگناهای اساسی در ارتباط با مسئله ذات‌گرایی و تطبیق پدیده‌های اجتماعی و انسانی در تمام فرهنگ‌ها جهت روشن کردن ابعاد پدیده مورد مطالعه، امکان

جمله تحقیقات فیلو^۵ (۲۰۰۰)، کینگ^۶ (۲۰۰۲)، ابی و همکاران^۷ (۲۰۰۲)، بالاگو و همکاران (۲۰۱۶) به مطالعه و بررسی علوم ورزشی و بررسی این حیطة به‌عنوان رویکرد میان‌رشته‌ای پرداخته‌اند. چیاو بارتل و همکاران^۸ (۲۰۱۹)، در تحقیقی مروری، بر تحول آموزشی در رشته علوم ورزشی تأکید کرده است. در این راستا، از نظر نگارندگان، آموزش عالی، برای هدایت تمرین تدریس به سمت شایستگی‌های واقعی آموزشی نیاز به یک تحول آموزشی متناسب با تنوع میان‌رشته‌ای در راستای خدمات یادگیری دارد. پیگوت و همکاران^۹ (۲۰۲۰)، در تحقیقی مروری به بررسی پژوهش‌های علوم ورزشی در راستای این‌که آیا این تحقیقات میان‌رشته‌ای هستند یا چند رشته‌ای پرداختند و به این نتیجه رسیدند که تحقیقات علوم ورزشی در حال تحقق فراخوان تحقیقات بین‌رشته‌ای است. باین‌حال، در تحقیقات آینده، نیاز به در نظر گرفتن تجزیه و تحلیل‌های فردی و طراحی برنامه‌هایی برای پیشرفت دانش علوم ورزشی است. این در حالی است که تحقیقات داخلی تاکنون به موضوع میان‌رشته‌ای و مطالعه شباهت‌ها و تفاوت‌های علوم ورزشی با کشورهای توسعه‌یافته در زمینه علوم ورزشی نپرداخته است.

در دو دهه گذشته، رشته علوم ورزشی در ایران با شاخه‌های متعددی توسعه پیدا کرده است، اما با توجه به توسعه گسترده رشته‌های علوم ورزشی در کشورهای توسعه‌یافته و رشته‌هایی (در دوره کارشناسی) همچون مدیریت کسب‌وکارهای ورزشی (دانشگاه بریتش کلمبیا)، فناوری ورزشی (دانشگاه لاف برو)، حقوق ورزشی (دانشگاه لندن)، مربیگری ورزش (دانشگاه شفیلدهام)، ورزش و تمرین درمانی (دانشگاه لیدزبکت)، علم عملکرد ورزش (دانشگاه لیدزبکت)، بیولوژی و علوم ورزش و تمرین (دانشگاه چستر)، بازتوانی و ورزش درمانی (دانشگاه تسید)، جغرافیا و علوم ورزشی (دانشگاه لاف برو) و ... لزوم مطالعه رشته‌های علوم ورزشی و سایر رشته‌ها برای توسعه رویکرد میان‌رشته‌ای و حتی چند رشته‌ای بر اساس استانداردهای جهانی مورد توجه است. علاوه بر این بررسی‌ها نشان داده است که تاکنون تحقیقات در حیطه علوم ورزشی در این زمینه در ایران انجام نشده است و از سوی دیگر با توجه به اهمیت توسعه جایگاه رشته‌ها در راستای کارایی بیشتر در آموزش عالی و نظام

5. Filho
6. King
7. Abby et al
8. Chiva-Bartoll et al
9. Piggott et al

کشورهای مختلف مورد مقایسه و بررسی تطبیقی قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

بر اساس گزارش شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)، از جمله رشته‌های علوم ورزشی بر اساس جدول ۱ نشان داده شده است که در بین سال‌های ۹۱-۹۵ مورد بازنگری و تجدیدنظر قرار گرفته است و عناوین رشته‌ها به نحوی تغییر یافته است. این رشته‌های در دانشگاه‌های وزارت علوم تحقیقات و فناوری (دانشگاه‌های دولتی، آزاد، فرهنگیان، پیام نور، جامع علمی کاربردی) در جریان است.

جدول ۱. رشته‌های علوم ورزشی در دانشگاه‌های ایران

ردیف	رشته	دانشگاه	نوع مدرک
۱	آموزش تربیت‌بدنی	دانشگاه فرهنگیان	کارشناسی پیوسته
۲	مهندسی فناوری اطلاعات-آنالیز ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۳	کارشناس حرفه‌ای تغذیه ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۴	کارشناس حرفه‌ای مربیگری آمادگی جسمانی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۵	کارشناس حرفه‌ای حقوق ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۶	روانشناسی ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۷	ماساژ ورزشی و کایراپراکتیک	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۸	مدیریت اماکن ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۹	مدیریت امور فرهنگی ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۱۰	گویندگی و مجری‌گری ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۱۱	خبرنگاری ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۱۲	مربیگری ورزش	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۱۳	کارشناس حرفه‌ای تربیت‌بدنی-شطرنج	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۱۴	کارشناس حرفه‌ای تربیت‌بدنی-مربیگری تکواندو	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۱۵	کارشناس حرفه‌ای پزشکیار ورزشی	دانشگاه جامع علمی کاربردی	کارشناسی ناپیوسته
۱۶	علوم ورزشی	وزارت علوم	کارشناسی پیوسته

نقد و داوری درباره آن را فراهم می‌نماید و راه را برای گفت‌وگو و تعامل میان فرهنگ‌ها باز می‌کند (خنیفر و مسلمی، ۲۰۱۸).

این الگو، شامل ۴ مرحله توصیف، تفسیر، هم‌جواری و مقایسه است. در مرحله توصیف، پدیده‌های تحقیق بر اساس شواهد و اطلاعات، یادداشت‌برداری و با تدارک یافته‌های کافی برای بررسی و نقادی در مرحله بعد آماده می‌شود. در مرحله تفسیر به واری و تحلیل اطلاعاتی که پژوهش‌گر در مرحله اول توصیف نموده، می‌پردازد. در مرحله هم‌جواری به طبقه‌بندی و کنار هم قرار دادن اطلاعاتی که در دو مرحله قبل آماده شده برای ایجاد چارچوبی برای مقایسه شباهت‌ها و تفاوت‌ها می‌پردازد. در مرحله مقایسه به بررسی و مقایسه مسئله تحقیق با توجه به جزئیات در زمینه شباهت‌ها و تفاوت‌ها و پاسخ دادن به سؤالات تحقیق پرداخته است (آقازاده، ۲۰۰۷).

جامعه آماری در این پژوهش، اسناد و مدارک برنامه درسی آموزش علوم ورزشی است. نمونه آماری برنامه آموزشی رشته‌های علوم ورزشی دانشگاه‌های مطرح در دنیا (تا رتبه‌بندی ۱۰۰۰ جهانی) بود. از این رو، روش نمونه‌گیری هدفمند بود. علت انتخاب کشورهای فوق، جایگاه رشته علوم ورزشی در این کشورها و رتبه مناسب این کشورها در زمینه علوم ورزشی بود. ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش، اسناد و مدارک برنامه و رشته‌های علوم ورزشی کشورها بود. از اسناد و مدارک رسمی نهادهای آموزشی کشورها استفاده شود و نیز از کتاب‌ها، سایت‌های اینترنت و مجلات معتبر استفاده شد.

برای ارزیابی کیفیت پژوهش، بهترین مرجع و سنج، خبرگان و متخصصان حوزه‌های مورد بررسی هستند. همچنین بازنگری مجدد منابع مورد استفاده و اطمینان از اتقان منابع مورد بهره‌برداری از رویکردهای دیگر برای بحث کیفیت پژوهش تطبیقی است. از آنجاکه پژوهش کیفی وامدار دیدگاه و ذهنیت پژوهشگر در تطبیق موارد مختلف است و ارائه تفسیرهای نظری یافته‌های همگن و غیر همگن می‌باشد، ارزیابی کیفیت این پژوهش از حساسیت بیشتری برخوردار است (خنیفر و مسلمی، ۲۰۱۸). علاوه بر این در رویکردی رفت و برگشتی، منابع مورد بازنگری و بررسی مجدد قرار گرفت.

روش تجزیه و تحلیل بر مبنای توصیف و تفسیر و مقابله یک سری معانی و مفاهیم و اصطلاحات برنامه درسی علوم ورزشی بود. اسناد و شواهد و اطلاعات کشورها از منابع مختلف جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل شد. پس از یادداشت‌برداری، به تفسیر، بررسی و دسته‌بندی اطلاعات جمع‌آوری شده، پرداخته شد. به دنبال آن اطلاعات به دست آمده کنار هم قرار گرفته و طبقه‌بندی و چهارچوبی برای آن مشخص شد و در نهایت تشابهات و تفاوت‌های موجود بین عناصر برنامه درسی در

منبع: (دفتر برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۹).

جدول ۲. رشته‌های علوم ورزشی در دانشگاه‌های معتبر بر اساس رتبه‌بندی شانگهای

رشته	نام رشته به انگلیسی	موسسه/گروه/دانشکده/دانشگاه‌های ارائه‌دهنده رشته
علوم ورزشی کاربردی	Applied Exercise Science	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه میشیگان (آمریکا)، مدرسه آموزش و ورزش دانشگاه ایندبرو (انگلستان)
علوم حرکت	Movement Science	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه میشیگان (آمریکا)
مدیریت ورزشی (مدیریت ورزشی و تفریحات)	Sport Management	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه میشیگان (آمریکا)، مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه تگزاس (آمریکا)، مدرسه علوم انسانی و تندرستی دانشگاه ایندیانا (آمریکا)، دانشگاه لافبرو (انگلستان)، مدرسه علوم ورزش و تغذیه دانشگاه ددکین (استرالیا)، دانشکده عملکرد انسان و تندرستی دانشگاه فلوریدا (آمریکا)، دانشگاه برایتون (انگلستان)، دانشگاه کانکتیکات (آمریکا)، دانشگاه وینکانسین میدسین آمریکا، مدرسه سوئدی ورزش و علوم تندرستی، دانشگاه نایس سوئیا آنتی پولیس (فرانسه)، موسسه علوم ورزشی دانشگاه توپینگن آلمان، مدرسه ورزش، گردشگری و مهمان‌نوازی دانشگاه تمپل (آمریکا)، مدرسه آموزش و ورزش دانشگاه ایندبرو (انگلستان)، دانشگاه ادیث کوان (استرالیا)، دانشگاه کارولینای جنوبی (آمریکا).
علم رقص	Dance Science	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه تگزاس (آمریکا)
علوم تمرین و ورزش	Exercise and Sport Science	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه تگزاس (آمریکا)، گروه حرکت‌شناسی دانشگاه ایلی نوبز جنوبی (آمریکا)، مدرسه علوم انسانی و تندرستی دانشگاه ایندیانا (آمریکا)، دانشگاه لافبرو (انگلستان)، مدرسه علوم ورزش و تغذیه دانشگاه ددکین (استرالیا)، دانشگاه کوئینزلند (استرالیا)، دانشکده علوم ورزشی دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، دانشگاه استرالیای غربی (استرالیا)، دانشگاه سیدنی (استرالیا)، مدرسه علوم تمرین، ورزش و تربیت‌بدنی دانشگاه اوتاگو (نیوزیلند)، دانشگاه اکستر (انگلستان)، دانشگاه کرتین (استرالیا)، دانشگاه ادیث کوان (استرالیا)، دانشگاه ناتینگهام (انگلستان)، دانشگاه بولوگانا (ایتالیا)، دانشگاه فرایبورگ (آلمان)، دانشگاه کانکتیکات (آمریکا)، دانشگاه نیوکسل (استرالیا)، دانشگاه وینکانسین میدسین آمریکا، دانشگاه کاتولیک استرالیا، دانشگاه موردچ استرالیا، مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)، دانشکده ورزش و انستیتو تحقیقات علوم ورزشی دانشگاه اولستر (ایرلند)، انستیتوی ورزش و علوم انسانی دانشگاه ولورهمپتون (انگلستان)، دانشگاه بنگور (انگلستان)
مربیگری ورزش	Sport Conditioning	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه تگزاس (آمریکا)، دانشگاه لافبرو (انگلستان)، دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، دانشگاه واسدا ژاپن، دانشگاه برایتون (انگلستان)، انستیتوی ورزش و علوم انسانی دانشگاه ولورهمپتون (انگلستان)
حرکت شناسی	Kinesiology	مدرسه علوم تندرستی و سلامتی عمومی دانشگاه ماساچوست (آمریکا)، دانشگاه علوم و هنر دانشگاه سانفرانسیسکو (آمریکا)، مدرسه ورزش، گردشگری و مهمان‌نوازی دانشگاه تمپل (آمریکا)، دانشکده آموزش دانشگاه کارولینای جنوبی (آمریکا)، دانشکده حرکت‌شناسی دانشگاه کلگری (کانادا)، دانشکده حرکت‌شناسی و تربیت‌بدنی دانشگاه تورنتو (کانادا)، دانشکده حرکت‌شناسی، ورزش و سرگرمی دانشگاه آبرتا (کانادا)، دانشگاه پنسیلوانیا (آمریکا)، گروه حرکت‌شناسی دانشگاه مک مستر (کانادا)، دانشگاه مک گیل (کانادا)، دانشگاه مریلند، دانشگاه وسترن، دانشگاه وینکانسین میدسین آمریکا، گروه فیزیولوژی پزشکی و حرکت‌شناسی دانشگاه سیون فرسیبر کانادا، دانشگاه ورزش شانگهای (چین)، دانشگاه یورک کانادا، گروه حرکت‌شناسی دانشگاه ایالتی آیوا (آمریکا)
مدیریت اجرایی	Sport Administration	گروه حرکت‌شناسی دانشگاه ایلی نوبز جنوبی (آمریکا)، دانشگاه کاتولیک

رشته	نام رشته به انگلیسی	موسسه/گروه/دانشکده/دانشگاه‌های ارائه‌دهنده رشته
ورزش		استرالیا
تربیت‌بدنی و آموزش معلمان / تربیت‌بدنی	Physical Education Teacher Education	مدرسه علوم انسانی و تندرستی دانشگاه ایندیانا (آمریکا)، مدرسه علوم ورزش و تغذیه دانشگاه ددکین (استرالیا)، دانشگاه کوئینزلند (استرالیا)، دانشکده آموزش دانشگاه چینی هنگ‌کنگ، مدرسه تربیت‌بدنی و تندرستی دانشگاه تسوکوبا (ژاپن)، دانشگاه مک‌گیل (کانادا)، دانشگاه اوکلند (نیوزیلند)، دانشگاه لاوال بلژیک، دانشگاه مورداچ استرالیا، دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، دانشگاه وینکانسین میدسین امریکا، دانشگاه کلن آلمان، دانشگاه برایتون (انگلستان)، دانشگاه کانکتیکات (آمریکا)، دانشگاه ورزش‌شانگهای (چین)، مدرسه سوئدی ورزش و علوم تندرستی
مدیریت تناسب اندام و آموزش شخصی	Fitness Management and Personal Training	مدرسه علوم انسانی و تندرستی دانشگاه ایندیانا (آمریکا)، دانشگاه وینکانسین میدسین امریکا
علوم ورزش و جغرافیا	Geography and Sport Science	دانشگاه لافبرو (انگلستان)
علوم ورزش و ریاضیات	Mathematics and Sport Science	دانشگاه لافبرو (انگلستان)
روانشناسی ورزش و تمرین	Sport and Exercise Psychology	دانشگاه لافبرو (انگلستان)، دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، دانشگاه برنل (انگلستان)، دانشگاه بنگور (انگلستان)، دانشگاه ورزش‌شانگهای (چین)
فناوری ورزش	Sports Technology	دانشگاه لافبرو (انگلستان)، مدرسه علوم تمرین، ورزش و تربیت‌بدنی دانشگاه اوتاگو (نیوزیلند)
توسعه ورزش	Sport development	مدرسه علوم ورزش و تغذیه دانشگاه ددکین (استرالیا)
فعالیت بدنی و تندرستی	Physical activity and health	مدرسه علوم ورزش و تغذیه دانشگاه ددکین (استرالیا)، مدرسه علوم تمرین، ورزش و تربیت‌بدنی دانشگاه اوتاگو (نیوزیلند)، دانشگاه کاتولیک استرالیا، گروه علوم ورزش و تغذیه دانشگاه کپنهاگ (دانمارک)، دانشگاه بارسلونا (اسپانیا)، دانشگاه استراسکلاید انگلستان
مطالعات ورزشی	Sports Studies	دانشگاه کوئینزلند (استرالیا)، دانشگاه ادیث کوان (استرالیا)، دانشگاه برایتون (انگلستان)، دانشگاه استرلینگ انگلستان، مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)، دانشکده ورزش و انستیتو تحقیقات علوم ورزشی دانشگاه اولستر (ایرلند)
ورزش و علوم تغذیه	Exercise and Nutrition Sciences	دانشگاه کوئینزلند (استرالیا)، دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، مدرسه علوم تمرین، ورزش و تربیت‌بدنی دانشگاه اوتاگو (نیوزیلند)، دانشگاه اکستر (انگلستان)، گروه حرکت‌شناسی دانشگاه ایالتی آیوا (آمریکا)
فیزیولوژی ورزش بالینی	Clinical Exercise Physiology	دانشگاه کوئینزلند (استرالیا)
فیزیوتراپی	Physiotherapy	دانشکده علوم رفتاری و تندرستی دانشگاه کوئینزلند (استرالیا)، مدرسه علوم ورزش، تمرین و بازتوانی دانشگاه بیرمنگام (انگلستان)
علم و فوتبال	Science and Football	دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)
کسب‌وکار ورزشی	Sport Business	دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، دانشگاه واسدا ژاپن، دانشگاه بنگور (انگلستان)
توسعه ورزش و مربیگری	Sport Development and Coaching	دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)
خبرنگاری ورزشی	Sports Journalism	دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، دانشگاه کلن آلمان
توسعه و مربیگری ورزش معلولین	Disability Sport Coaching and Development	دانشگاه جان مورس لیورپول (انگلستان)، گروه تربیت‌بدنی دانشکده آموزش دانشگاه سئول (کره جنوبی)
علوم ورزشی، ورزش و سلامت	Sport Science, Exercise and Health	مدرسه علوم ورزش و سلامتی دانشگاه ادیث کوان (استرالیا)، مدرسه علوم ورزش، تمرین و بازتوانی دانشگاه بیرمنگام (انگلستان)، دانشگاه باث (انگلستان)، دانشگاه کیوتو (ژاپن)، دانشگاه برنل (انگلستان)، دانشگاه کلرادو (آمریکا)، مدرسه سوئدی ورزش و علوم تندرستی، دانشگاه ورزش کلن آلمان
بیومکانیک	Biomechanics	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه کلگری (کانادا)
ورزش و فیزیولوژی سلامت	Exercise and health physiology	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه کلگری (کانادا)
رهبری در آموزش و	Leadership in education and coaching	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه کلگری (کانادا)

رشته	نام رشته به انگلیسی	موسسه/گروه/دانشکده/دانشگاه‌های ارائه‌دهنده رشته
مربیگری		
علوم رقص و حرکت شناسی	Combined BKin (Kinesiology)/BA (Dance)	مدرسه حرکت‌شناسی دانشگاه کلگری با دانشکده هنر (کانادا)
ورزش، تربیت بدنی و مربیگری	Sport, PE and Coaching Science	مدرسه علوم ورزش، تمرین و بازتوانی دانشگاه بیرمنگام (انگلستان)، دانشگاه برنل (انگلستان)، مدرسه سوئدی ورزش و علوم تندرستی
مطالعات مدیریت کاربردی گلف	Applied Golf Management Studies	مدرسه علوم ورزش، تمرین و بازتوانی دانشگاه بیرمنگام (انگلستان)
حرکت شناسی و آموزش	Bachelor of Kinesiology/Bachelor of Education (combined degrees)	دانشکده حرکت‌شناسی، ورزش و سرگرمی دانشگاه آلبرتا (کانادا)
سرگرمی، ورزش و گردشگری	Recreation, Sport, and Tourism	دانشکده حرکت‌شناسی، ورزش و سرگرمی دانشگاه آلبرتا (کانادا)
آموزش ورزش	Athletic Training	دانشگاه پنسیلوانیا (آمریکا)، دانشکده عملکرد انسان و تندرستی دانشگاه فلوریدا (آمریکا)، دانشگاه پیتزبورگ (آمریکا)، گروه حرکت‌شناسی دانشگاه ایالتی آیوا (آمریکا)، دانشگاه ورزش شانگهای (چین)، دانشگاه نایس سوفیا آنتی پولیس (فرانسه)، دانشگاه واسدا ژاپن، دانشگاه استراسکلاید انگلستان
مدیریت و توسعه ورزش	Sport Development and Management	مدرسه علوم تمرین، ورزش و تربیت‌بدنی دانشگاه اوتاگو (نیوزیلند)، مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)
علوم پزشکی ورزشی و تمرین	Sport and Exercise Medical Sciences	دانشگاه اکستر (انگلستان)، دانشگاه واسدا ژاپن، دانشگاه کلرادو (آمریکا)، دانشگاه اکستر (انگلستان)
علوم زیستی انسانی	Human Biosciences	دانشکده عملکرد انسان و تندرستی دانشگاه فلوریدا (آمریکا)، دانشگاه دلور (آمریکا)
فیزیولوژی و حرکت شناسی کاربردی	Applied physiology & kinesiology	دانشگاه باث (انگلستان)
مربیگری و مدیریت ورزشی	Sport Management and Coaching	دانشگاه اوهایو، مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)، دانشگاه واسدا ژاپن
علوم ورزش، تغذیه و ارتقای تندرستی	Health Promotion, Nutrition and Exercise Science	دانشگاه اوکلند (نیوزیلند)
لیسانس تجارت / لیسانس ورزش، بهداشت و تربیت‌بدنی	Bachelor of Commerce/Bachelor of Sport, Health and Physical Education	دانشگاه گنت (بلژیک)
تربیت بدنی و علوم حرکت	Physical Education and Movement Sciences	دانشگاه گنت (بلژیک)
علوم بازتوانی و فیزیوتراپی	Rehabilitation Sciences and Physiotherapy	دانشگاه نیوساوت ولز (سیدنی)، دانشگاه گلاسکو، دانشگاه لیدز، دانشگاه استراسکلاید انگلستان
فیزیولوژی ورزشی	Exercise Physiology	دانشگاه واسدا ژاپن
مربیگری آموزش ورزشکار	Athletic Training Conditioning	دانشگاه واسدا ژاپن
فرهنگ ورزش	Sport Culture	دانشگاه برنل (انگلستان)
ورزش، تندرستی و علوم تمرین با مطالعات کسب‌وکار	Sport, Health and Exercise Sciences with Business Studies BSc	دانشگاه ادیث کوان (استرالیا)
علوم ورزشی / علوم تجارت (کسب و کار ورزشی)	Bachelor of Science (Exercise and Sports Science)/Bachelor of Commerce (Sport Business)	دانشگاه ادیث کوان (استرالیا)
علوم ورزشی و بازتوانی	Exercise Science and Rehabilitation	دانشگاه ادیث کوان (استرالیا)، دانشگاه ورزش شانگهای (چین) دانشگاه

رشته	نام رشته به انگلیسی	موسسه/گروه/دانشکده/دانشگاه‌های ارائه‌دهنده رشته
		ناتینگهام (انگلستان)
مدیریت کسب‌وکار ورزشی	Sport Business Management	دانشگاه استرلینگ انگلستان، انستیتوی ورزش و علوم انسانی دانشگاه ولورهمپتون (انگلستان)
مهندسی طراحی ورزشی	Sports Design Engineering	دانشگاه استراسکلاید انگلستان
کسب‌وکارهای ورزشی و سرگرمی	Recreation and Sport Business	دانشگاه واترلو (کانادا)
علوم ورزشی (تمرینات بالینی)	Exercise Science (Clinical Practice)	دانشگاه وینکانسین میدسین امریکا
لیسانس کار جوانان / لیسانس مدیریت ورزش	Bachelor of Youth Work/Bachelor of Sport Management	دانشگاه وینکانسین میدسین امریکا
مدیریت ورزش و ارتباطات	Sport Management and Communication	دانشگاه ورزش کلن آلمان، موسسه علوم ورزشی دانشگاه توینگن آلمان
ورزش و عملکرد	Sport and Performance	دانشگاه ورزش کلن آلمان، دانشگاه کاتولیک استرالیا
ورزش، ماجراجویی و جنبش بیانی	B.A. Sport, Adventure and Expressive Movement	دانشگاه ورزش کلن آلمان، دانشگاه بنگور (انگلستان)
ورزش درمانی	Athletic Therapy	دانشگاه یورک کانادا، انستیتوی ورزش و علوم انسانی دانشگاه ولورهمپتون (انگلستان)
مشاوره ورزشی و ارزیابی تناسب بدنی	Fitness Assessment & Exercise Counseling	دانشگاه یورک کانادا
طراح رقص	Choreographer	دانشگاه ورزش شانگهای (چین)
عملکرد (اجرای هنرهای رزمی)	Performance (Martial Arts Performance Oriented)	دانشگاه ورزش شانگهای (چین)
ورزش‌های باستانی چین	Traditional Chinese sports	دانشگاه ورزش شانگهای (چین)
کسب‌وکار فوتبال	Football Business BA (Hons)	مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)، دانشکده ورزش و انستیتو تحقیقات علوم ورزشی دانشگاه اولستر (ایرلند)
مربیگری فوتبال	Football Coaching BA (Hons)	مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)
توسعه فوتبال	Football Development BA (Hons)	مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)
علوم فوتبال	Football Science BSc (Hons)	مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)
علوم ورزشی کاربردی و مربیگری	Applied Sport Science and Coaching BSc (Hons)	مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)
کار آزمایشی بالینی	Clinical Exercise Therapy BSc (Hons)	مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)
توسعه ورزش بین‌الملل	International Sport Development BA (Hons)	مدرسه علوم ورزشی و فعالیت بدنی دانشگاه بدفوردشایر (انگلستان)
تحلیل عملکرد و مربیگری	Performance Analysis and Coaching Practice	دانشکده ورزش و انستیتو تحقیقات علوم ورزشی دانشگاه اولستر (ایرلند)، انستیتوی ورزش و علوم انسانی دانشگاه ولورهمپتون (انگلستان)
علوم ورزشی و بازاریابی	Sport Science and Marketing BSc	دانشگاه بنگور (انگلستان)

کارشناسی ناپیوسته، گستردگی و تنوع رشته‌های علوم ورزشی در دانشگاه جامع علمی کاربردی بیشتر بوده است. بر اساس جدول ۳ شباهت‌های بین دانشگاه‌های ایران و کشورهای منتخب از نظر نوع رشته، صورت پذیرفته است. نوع مدارک (کارشناسی علوم، کارشناسی هنر کارشناسی و ...)، تنوع رشته، متمرکز بودن و نوع موسسه (گروه، دانشکده، مدرسه، دانشگاه) در دوره کارشناسی در دانشگاه‌های ایران و کشورهای منتخب متفاوت است.

رشته‌های علوم ورزشی در دانشگاه‌های ایران، شامل ۱۶ نوع رشته در دانشگاه‌های دولتی، فرهنگیان، جامع علمی کاربردی و پیام نور می‌باشد. رشته علوم ورزشی و برنامه‌ریزی برای آن به صورت متمرکز از سوی وزارت علوم تحقیقات و فناوری ارائه می‌گردد که رشته علوم ورزشی هر ۵ سال یک‌بار مورد بازنگری قرار می‌گیرد قبل از سال ۱۳۹۵ نیز رشته علوم ورزشی در دو گرایش علوم انسانی و زیستی ارائه می‌شد که با تصمیم وزارت علوم این دو رشته منسوخ شد. در بخش

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس گزارش شورای عالی برنامه‌ریزی آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری (عتف)، از جمله رشته‌های علوم ورزشی که در بین سال‌های ۹۵-۱۳۹۱ مورد بازنگری و تجدیدنظر قرار گرفته عبارت بود از: علوم ورزشی، آموزش تربیت‌بدنی، مهندسی فناوری اطلاعات-آنالیز ورزشی، کارشناس حرفه‌ای تغذیه ورزشی کارشناس حرفه‌ای مربیگری آمادگی جسمانی کارشناس حرفه‌ای حقوق ورزشی، روانشناسی ورزشی، ماساژ ورزشی و کایراپراکتیک، مدیریت اماکن ورزشی، مدیریت امور فرهنگی ورزشی، گویندگی و مجری‌گری ورزشی، خبرنگاری ورزشی، مربیگری ورزشی، کارشناس حرفه‌ای تربیت‌بدنی (شطرنج)، کارشناس حرفه‌ای تربیت‌بدنی (مربیگری تکواندو) و کارشناس حرفه‌ای پزشکیار ورزشی. این در حالی است که رشته‌های علوم ورزشی در کشورهای مورد بحث، از گستردگی و تنوع بیشتری برخوردار است از جمله برخی از رشته‌های علوم ورزشی در مقطع کارشناسی در سایر کشورها عبارت بود از حرکت‌شناسی، علم رقص، تناسب‌اندام، فیزیوتراپی، فناوری ورزش، مهندسی طراحی ورزشی، علم فوتبال، توسعه فوتبال، ورزش معلولین، مدیریت ورزشی، پزشکی ورزشی، کسب‌وکارهای ورزشی، ورزش درمانی، فیزیولوژی ورزشی بالینی، بازاریابی ورزشی و ...

علاوه بر موارد ذکر شده، دانشگاه‌ها از طریق ترکیب و تلفیق رشته علوم ورزشی با رشته‌های دیگر از جمله ریاضیات، جغرافیا، کسب‌وکار، پزشکی و ... رشته‌های دومی را ایجاد و ارائه کرده‌اند، مانند رشته‌های علوم ریاضیات و ورزش، جغرافیا و ورزش، تجارت و ورزش (دانشگاه لایفرو انگلستان) که اصطلاحاً به چنین رویکردی، چند رشته‌ای گفته می‌شود. تحقیق چند رشته‌ای از طریق درگیر شدن رشته‌های محض با دیگر رشته‌ها، در حال توسعه است (بسلر و همپریکس^{۱۰}، ۲۰۰۱). بعضی محققان نیاز علوم ورزشی به دیگر رشته‌ها را مورد تأیید قرار دادند (مانسن، ۲۰۱۱). رشته طرح‌هایی است که در غالب مرزهای واحد از یک موضوع مطالعه می‌شود که به صورت متداول به‌عنوان رشته‌ای علمی شناخته شده است (ترس و همکاران^{۱۱}، ۲۰۰۶). از طرفی می‌توان گفت برخی دیگر از این رشته‌های نوین ایجاد شده مانند فناوری ورزشی، مهندسی طراحی ورزشی، شامل مجموعه‌ای از رشته‌هایی است که منجر به تولید دانش جامع و جدیدی می‌شود. بر این اساس، رویکرد

جدول ۳. شباهت‌های بین دانشگاه‌های ایران و مراکز معتبر

دانشگاه‌های جهان	دانشگاه‌های ایران	رشته‌ها	شباهت‌ها
✓	✓	آموزش تربیت‌بدنی	
✓	✓	کارشناس حرفه‌ای تغذیه ورزشی	
✓	✓	کارشناس حرفه‌ای مربیگری آمادگی جسمانی	
✓	✓	روانشناسی ورزشی	
✓	✓	خبرنگاری ورزشی	
✓	✓	مربیگری ورزش	
✓	✓	کارشناس حرفه‌ای پزشکیار ورزشی	
✓	✓	مدیریت امور فرهنگی ورزشی	
✓	✓	علوم ورزشی	

جدول ۶. تفاوت‌های بین رشته‌های علوم ورزشی در دانشگاه‌های ایران و کشورهای منتخب

دانشگاه‌های کشورهای منتخب	دانشگاه‌های ایران	نوع	تفاوت‌ها
کارشناسی علوم، کارشناسی، کارشناسی هنر، وجود رشته‌های دومی، رشته‌های با سال پایه، رشته‌های افتخاری در مقابل رشته‌های غیر افتخاری	کارشناسی پیوسته و کارشناسی ناپیوسته	نوع مدارک	
۸۴ رشته متمایز	۱۶ رشته	تنوع رشته	
گروه، انستیتو، دانشکده، دانشگاه ورزش	گروه، دانشکده	نوع موسسه	

10. Besselar & Heimeriks

11. Tress

دیگر رویکردهای مهارت محوری را مدنظر دارند (مانند مدارک art :B,A). انعطاف‌پذیری بیشتری در دوره‌های کارشناسی علوم ورزشی مشاهده شده است از جمله گذراندن رشته‌های فرعی (Minor) که دانشجویان می‌توانند علاوه بر رشته‌های اصلی، رشته‌های فرعی را نیز بگذرانند و مدرک آن را دریافت دارند. بیشترین تعداد رشته‌های متمایز به ترتیب در کشورهای انگلستان، آمریکا، استرالیا، آلمان، کانادا، چین و ژاپن وجود داشت. به نظر می‌رسد توسعه‌یافتگی رشته علوم ورزشی و پیامدهای حاصل از آن با تنوع رشته‌های علوم ورزشی ارتباط مثبتی وجود داشته باشد.

به‌طور کلی، می‌توان گفت تنوع علوم ورزشی با تلفیق چندین رشته (رویکرد چند رشته‌ای)، استفاده و ترکیب دانش علوم دیگر (میان‌رشته‌ای) و تولید دانش جدید به‌واسطه تلفیق چند رشته (فرا رشته‌ای) خود را نشان داده است. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که توسعه رشته‌های علوم ورزشی و گسترش رویکردهای بین‌رشته‌ای و چند رشته‌ای می‌تواند به‌عنوان ابزاری برای کاربردی‌تر کردن علوم ورزشی در جامعه باشد. در واقع توسعه رشته‌های علوم ورزشی در مقیاس میان‌رشته‌ای، چند رشته‌ای و فرا رشته‌ای می‌تواند به‌عنوان رویکردی برای بهتر آندیشیدن و بهتر تصمیم گرفتن برای حل مشکلات چه در مقیاس فردی و چه در مقیاس اجتماعی موردپذیرش قرار گیرد، به‌گونه‌ای که محوریت دانش در حیات اجتماعی، پیچیدگی مسائل و نیازهای جامعه، انتظار خدمات اجتماعی و نوآوری و کارآفرینی علمی از دانشگاه‌ها، مسئله‌گشایی و غنی‌سازی وظایف آموزشی و پژوهشی، توسعه و گسترش فعالیت‌ها و رشته‌ها را به یک ضرورت راهبردی در آموزش عالی و نظام دانشگاهی تبدیل کرده است (مهدی، ۲۰۱۳).

پیشنهادهای تحقیق عبارت است از:

ایجاد تنوعی از رشته‌های علوم ورزشی متناسب با نیازهای جامعه و فرهنگ ایرانی اسلامی به‌منظور توسعه رویکردهای چند رشته‌ای، میان‌رشته‌ای و در نهایت حرکت به‌سوی دانش میان‌رشته‌ای در علوم ورزشی

مهم‌ترین محدودیت تحقیق، کمبود منابع در داخل کشور و مشکل دسترسی به منابع خارجی بود. از دیگر محدودیت‌های تحقیق این بود که برخی رشته‌های ازجمله جامعه‌شناسی، حقوق ورزشی و برخی رشته‌های کاربردی ازجمله طراحی لباس ورزشی و ... نسبت به برخی رشته‌ها ازجمله فیزیولوژی، آسیب‌شناسی از درصد کمتری در رتبه‌بندی شانگهای برخوردار بوده‌اند و در رتبه‌های بیشتر از ۱۰۰ قرار داشته و یا با توجه به معیارهای این رتبه‌بندی، در لیست رشته‌های علوم ورزشی قرار

چند رشته‌ای و میان‌رشته‌ای در علوم ورزشی نیز، به‌عنوان دانش درحال‌توسعه قلمداد می‌شود. هدف فرا رشته‌ای ازیک‌طرف پر کردن شکاف میان تولید دانش و از طرف دیگر پاسخ به خواسته‌های علم جهت مشارکت و حل مشکلات جامعه است (کلین^{۱۲}، ۲۰۰۸). چنان‌که در این مطالعه، همکاری و مشارکت بسیاری از رشته‌ها در علوم ورزشی مشاهده می‌شود و به نظر می‌رسد آینده تولید دانش در علوم ورزشی به سمت‌وسوی دانش میان‌رشته‌ای و فرا رشته‌ای حرکت می‌کند. این موضوع به‌صورت امیدوارکننده‌ای صحیح است به‌گونه‌ای که لزوم همکاری علوم طبیعی، اجتماعی، پزشکی، مهندسی و علوم انسانی را برای نشان دادن موضوعات مربوط به جامعه و در یک رویکرد جامع و غیر کاهشی مورد مطالعه قرار می‌دهد. در واقع، الگوی علوم ورزشی در گذر از دانشی چند رشته‌ای و یا میان‌رشته‌ای به سمت‌وسوی دانش فرا رشته‌ای در حرکت است چراکه تعاریف فرا رشته‌ای پیشرفت از دانش چند رشته‌ای در گذر از دانش میان‌رشته‌ای به سمت دانش فرا رشته‌ای را پیشنهاد می‌کند (پول^{۱۳}، ۲۰۱۱)؛ بنابراین به نظر می‌رسد صحبت از رویکرد چند رشته‌ای و حرکت این الگو به سمت‌وسوی دانش فرا رشته‌ای در کشورها با بهره‌گیری از رشته‌های مختلف می‌تواند به پیشرفت و توسعه دانش علوم ورزشی کمک کند. حال‌آنکه در ایران، رشته‌های علوم ورزشی از گستردگی و تنوع زیادی برخوردار نیست.

برخی از رشته‌های علوم ورزشی به‌تناسب محیط و فرهنگ هر کشوری ارائه شده است مانند ورزش‌های باستانی چین، رقص، کروویاگرافی و یا طراح رقص (کروویاگراف) در کشورهای غربی و یا سرگرمی و حرکت پرمعنی^{۱۴} (نوعی رقص آگاهانه پویا که در سال ۲۰۰۹ توسط سیان پالمر^{۱۵} تأسیس شد). این در حالی است که برخی رشته‌ها در ایران به‌صورت فرهنگی و بومی نهادینه شده‌اند و هنوز جایگاهی به‌عنوان رشته‌های دانشگاهی پیدا نکرده‌اند. در این راستا به نظر می‌رسد دانشگاه‌های مورد مطالعه، نیازهای فرهنگی جوامع را نیز در نظر گرفته و به‌تناسب نیازهای فرهنگی، رشته‌های دانشگاهی معرفی و ارائه شده‌اند.

علاوه بر این تنوع و گستردگی رشته‌های علوم ورزشی در نوع مدرک تحصیلی آن‌ها نیز دیده شده است برخی از مدارک تحصیلی دانش نظری بیشتری را برای دانشجویان فراهم می‌کنند (مانند مدارک علوم BSc :science) درحالی‌که برخی

12. Klein

13. Pohl

14. Expressive movement

15. Sian Palmer

ورزشی به‌طور خاص، یکی از اصلی‌ترین مشکلات رتبه‌بندی جهانی دانشکده‌ها و گروه‌ها در این واقعیت نهفته است که علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی یا پزشکی سیستم کاملاً متفاوتی از انتشار یافته‌های تحقیق دارند. آن‌ها نه تنها اجتماعات علمی کوچک‌تری دارند بلکه استراتژی‌های مختلف انتشار نیز دارند (سیل، ۲۰۱۸) و از این رو است که به‌عنوان مثال رشته‌ای مانند جامعه‌شناسی در رتبه‌بندی دانشگاهی در بخش علوم ورزشی جزء ۱۰۰ دانشگاه برتر نیامده است.

نگرفته‌اند. از این رو، برخی از این رشته‌ها در این تحقیق مورد بررسی قرار نگرفته است.

استفاده از رتبه‌بندی شانگهای یا هر رتبه‌بندی دیگری، ممکن است برای دانشکده‌ها/گروه‌ها و سایر رشته‌ها نتواند به‌خوبی بیانگر جایگاه انواع رشته‌های علوم ورزشی باشد. چنان‌که برخی از محققان از جمله سیل (۲۰۱۸) رتبه‌بندی رشته‌های علوم ورزشی را بر اساس این معیارها نقد کرده و معتقد است به دلیل ماهیت این رشته، معیارهای دیگری باید برای این رشته تعریف شود. به‌عنوان مثال، برای جامعه‌شناسی

REFERENCES

- Abby C. King, Dan Stokols, Emily Talen, Glenn S. Brassington, Richard Killingsworth (2002). Theoretical Approaches to the Promotion of Physical Activity, *American Journal of Preventive Medicine*, 23(2S):15-25.
- Abdollahpour Chenari, M, Kamali, & Y. (2016). Investigating the barriers to the application of political science from the perspective of executive managers of Kerman province. *Journal of Political Science*, 11 (1), 119-166. (Persian).
- Aghaei, N (1997). A study of the status of physical education (master's degree) from the perspective of students, master's thesis, Tarbiat Modares University. (Persian).
- Aghazadeh, A (2007). *Comparative Education*, Tehran: Samat. (Persian)
- Alizadeh, M.H, Nasiri, Kh (2001), A Study of Occupational Problems of Physical Education and Sports Science Graduates, *Harakat Magazine*, No. 7, pp. 89-77(Persian).
- Balague, N., Torrents, C., Hristovski, R., Kelso, J.A.(2016). Sport science integration: an evolutionary synthesis, *European journal of sport science*, DOI: 10.1080/17461391.2016.1198422
- Besselar, P. V., & Heimeriks, G. (2001). *Disciplinary, Multidisciplinary And Interdisciplinary Concept And Indicators*. Conference Scientometirc And Infoumetircs, (PP. 1-9). Sydney, Australia.
- Bozorgmehri M. (2009) "Application of political science based on the objective needs of the labor market." 47-68. . (Persian).
- Burwitz, L., Moore, P.M., Wilkinson, D.M.(1993). Future directions for performance-related sports science research: an interdisciplinary approach. *Journal of sports sciences*, 12(1): 93-109.
- Chiva-Bartoll, O., Ruiz-Montero, J., Moya, R.M., Perez Lopez, I, Girela, J.G., Garcia-Suarez, J, Rivera-Garcia, E. (2019). University service learning in physical education and sport sciences: a systematic review, *Complutense de educacion*, 30(4): 1147-1162.
- Daneshmandi, H, Alizadeh, M.H , Qarakanlu, R (2004). *Corrective movements: Identify and prescribe exercises*. Organization for the Study and Compilation of Humanities Books (SAMT), Physical Education Research Institute (Second Edition): Tehran. (Persian).
- Farahani, A, Rezaei Sufi, M, Khaseh, A.A. (2011). Iranian scientific productions in the field of physical education and sports sciences, *Olympics*, 19 (2): 77-89(Persian)
- Filho, A. R. (2000). *In Search Of Academic Identity: Physical Education Sport Sciences And The Field Of Human Movement Studies*. A Dissertation From University Of Leeds.
- Ghasemi, A.A, Emami Meybodi, R. (2015). The role and position of interdisciplinary studies in the growth and development of humanities in the country, *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in Humanities*, 7 (4): 1-19. (Persian)
- Heidarinejad, S, Mozaffari, A. A, Mohaqer, A. (2004). Determining and Explaining the Performance Evaluation Criteria of Colleges and Departments of Physical Education and Sports Sciences, *Journal of Motor Sciences and Sports*, 1 (4): 31-44. (Persian)
- Hristovski, R., Aceski, A., Balagué, N., Seifert, L., Tufekcievski, A., & Aguirre, C. (2016). Structure and dynamics of textual contents in European sports science: An analysis of ECSS abstracts (1996-2014). *European Journal of Sport Science*. doi:10.1080/17461391.2016.1207709
- Hristovski, R., Aceski, A., Balagué, N., Seifert, L., Tufekcievski, A., & Aguirre, C. (2016). Structure and dynamics of textual contents in European sports science: An analysis of ECSS

- abstracts (1996–2014). *European Journal of Sport Science*. doi:10.1080/17461391.2016.1207709
- Kargarfar, M, Zolakataf, M, Karami, H. (2003). Perspectives of Exemplary Sports Managers and Teachers on Updating the Undergraduate Physical Education Curriculum, *Research in Sports Science*, 3 (8): 65-80. (Persian).
  - Khanifar, H, Muslimi, N. (2018). Principles and foundations of qualitative research methods, a new and applied approach, (second edition), Tehran: Negah Danesh Publications. (Persian)
  - King, J. (2002) *Interdisciplinary Approaches in Social Science Research*. In Outwaite, W. and Turner, S.P. (Eds) *The Sage Handbook of Social Science Methodology*. Los Angeles. Sage Publications ISBN 0978-1-4129-0119-2. pp 32-49.
  - Loland, S. (2013). Sport science and ECSS. Approaches and challenges. *Apunts: Educació Física i Esport*, 111,7 –14.
  - Madandar Arani, A. (2015). Comparative Studies in Education: Application of New Research Methods, *Family and Research Quarterly*, 27: 69-90. (Persian)
  - Mehdi, R (2013). Formation and Development of Interdisciplinary in Higher Education: Factors and Requirements, *Quarterly Journal of Interdisciplinary Studies in Humanities*, 5 (2): 91-117. (Persian)
  - Mohnesn, B. (2011). Authentic Interdisciplinary Instruction: Raising the Bar, *Proquest Education Journal*, 24 (3), Pg 18.
  - Mushref Javadi, B (2000). Description and comparison of educational programs in the field of physical education of several faculties of physical education and sports sciences selected in the world and Iran. *Harakat*, 2 (4): 81-101. (Persian).
  - Nazaryian Madovani, A, Ramezani, A, Sharaf Bayani, H.R. (2015). Evaluation of the discontinuous bachelor's degree program of the secretary of physical education and sports sciences. *Sports Management Studies*, 31: 49-70. (Persian).
  - Piggott, B., Müller, S., Chivers, P., Cripps, A., & Hoyne, G. (2020). Interdisciplinary Sport Research Can Better Predict Competition Performance, Identify Individual Differences, and Quantify Task Representation. *Frontiers in Sports and Active Living*, 2, 14.
  - Pohl, C. (2011). What is Progress in Transdisciplinary Research? *Futures journals*, 43, 618–626.
  - Shabkhiz, F, Jafari Hajin, A, Aminian Razavi, T, Boland, A. (2012). Examining the course titles and presenting corrective suggestions for the undergraduate course of physical education with the orientation of coaching, *sports management*, 12: 147-162. (Persian).
  - Thiel, A. (2018). World university subject rankings: a threat for the sociology of sport?. *European Journal for Sport and Society*, 15:2, 114-117
  - Tondnevis, F. (2004). Review of the physical education curriculum of the country's universities and present the desired program. Research Project, Institute of Physical Education, *Harakat*, 10, 9-17. (Persian)
  - Tress, B; Gunther, R. and Fry, G. (2006). Defining Concepts and the Process of Knowledge Production in Integrative Research
  - World University Rankings (2019), <http://www.shanghairanking.com/Special-Focus-Institution-Ranking/Sport-Science-Schools-and-Departments-2018.html>
  - YAN, W. J., ZHENG, M. J., & ZHAO, B. (2007). Comparative Study on Chinese and American Higher Physical Education [J]. *Journal of Xi'an Physical Education University*, 2.
  - Zolaktaf, V., Kargarfar, M, Karami, H.R. (2004). Updating the undergraduate physical education curriculum from the perspective of faculty members, *Olympic Quarterly*, 12 (2): 7-19. (Persian).